

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Lastenhuoltolain uudistuksen peruslähtökohtana olivat vanhempien asettaminen tasa-arvoiseen asemaan eron jälkeen, vuoroviikkoisen asumisen asettaminen lähtökohdaksi kaikissa niissä tapauksissa, joissa etävanhempi sitä vaatii, lapsilisän sekä muiden taloudellisten etuuksien tasapuolinen jako vanhempien kesken, vieraannuttamisen toimintaan puuttuminen sekä sen sanktioiminen ym.

Mikään näistä ei lastenhuoltolain mietinnössä ole toteutettu, mikä on todella valitettavaa, koska kaikki mahdollisuudet lain kokonaisvaltaisen uudistamisen ja parantamisen osalta on tullut seurantaryhmässä esille siellä asiaan osallistuneiden kolmen lapsiasioiden huippuasiantuntijoiden toimesta.

Valitettavasti työryhmä ei ole noteerannut näitä välttämättömiä uudistuksia ja tämä on ilmeisestikin johtunut siitä, että työryhmän kokoonpanosta puuttuivat lapsenhuoltolain asiantuntijat!

Laki lapsen elatuksesta muuttaminen olisi pitänyt tehdä kokonaisuudessaan samassa yhteydessä lapsenhuoltolain muutoksen kanssa johtuen OM 2007:2 Lapsen elatuksesta annetun ohjeen lukuisista virheistä ja lainvastaisuuksista ja elatusapulakiin nyt lapsenhuoltolain yhteydessä esitetyt muutokset tulee jättää kokonaan pois johtuen siitä, että ne vääristävät Suomen perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia ja perustuslainmukainen tulkinta tulee aina olla lähtökohtana lainsäädännössä 106§:n mukaan.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Lapsenhuoltolain 2§:n tulee ehdottomasti saattaa perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavaan muotoon ja näin asettaa vuoroviikkoinen asuminen ensisijaiseksi vaihtoehdoksi kaikissa niissä tapauksissa, joissa etävanhempi sitä vaatii. Mietinnön 2§:stä tulee poistaa sana "ajoittain", koska se loukkaa perus- ja ihmisoikeuksia sekä antaa virheellisen kuva lapsen tasapuolisesta oikeudesta kumpaankin vanhempansa.

Lain uudistuksen tarkoituksena on ollut saattaa lastenvalvojien vahvistamat oikeudet huoltoon liittyvien sopimusten vahvistamisessa samaan asemaan tuomioistuinten ratkaisujen kanssa ja 2§:n s. 100 oleva esitys, ettei sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella ei saisi määrätä matkustusasiakirjoja luovutettavaksi valvottujen tapaamisten yhteydessä ja tämä ei ole missään tapauksessa perusteltua ja ehdottomasti asiassa tulisi sallia lastenvalvojan vahvistamassa sopimuksessa ko. matkustusasiakirjojen luovutuksen vahvistaminen.

Vieraannuttamisen estäminen, sen sanktioiminen rikoslakiin sekä vieraannuttamistapauksissa lapsen asumisen määrääminen ei vieraannuttaja vanhemmalle hänen sitä vaatiessa tulee säätää laissa. 4§:stä tulee ehdottomasti poistaa huoltajan oikeus päättää lapsen harrastuksista, koska se on lasta vahingoittava, täysin perusteeton ja lapsen edun vastainen ja estäisi lapsen harrastukset useimmissa tapauksissa sekä lapsen halu harrastaa estyisi. 5a§:n muuttoilmoituksen laiminlyönti tulee saattaa lakiin negatiivisena seikkana, joka voi johtaa lapsen asumisen muutokseen.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

6.1§ tulee saattaa seuraavaan muotoon, jotta perus- ja ihmisoikeudet sekä lapsen etu toteutuisivat lainsäädännössä: Lapsen vanhemmat, jotka lapsen syntyessä ovat avio- tai avoliitossa keskenään ovat kumpikin lapsensa huoltajia. Jos vanhemmat eivät lapsen syntyessä ole avio- tai avoliitossa keskenään on äiti lapsensa huoltaja.

9§:stä puuttuvat perusteet valvottujen tai tuettujen tapaamisten tai niiden vaihdon järjestämiselle. Lakiin tai vähintäänkin sen esitöihin on kirjattava ehdottomasti, että tapaamisia ei saa lähtökohtaisesti määrätä valvotuiksi tai tuetuiksi esim. sellaisissa tilanteissa, joissa tapaava vanhempi ei ole pitkään aikaan nähnyt lasta, eikä myöskään tilanteissa, joissa lähivanhempi esittää vaila näyttöä etävanhemmasta perusteettomia syytöksiä. Tämä ei ole lapsen edun mukaista toimintaa.

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

16§ Tulee kokonaisuudessaan poistaa laista, koska olosuhdeselvityksen tulee antaa tuomioistuimelle lisätietoja, jonka perusteella se kykenee ratkaisemaan jutun. Käytännössä kuitenkin olosuhdeselvitykset sisältävät kummankin vanhemman kertomukset, jotka asiat tulevat ilmi heitä todistelutarkoituksessa kuultaessa tuomioistuimessa tai avustajan esille tuomina.

Olosuhdeselvityksillä ei näinollen ole mitään painoarvoa ja niiden vaikutus onkin vaan asian käsittelyn pitkittyminen sekä valitettavasti erittäin usein ja useimmiten olosuhdeselvityksen tekijän ollessa sosiaaliviranomainen hän kirjaa selvitykseen äidistä kaiken positiivisen ja isästä vain negatiivisen. Lisäksi selvityksissä on usein esitetty tahallaan totuutta vastaamatonta tietoa, joka on vaikuttanut ja vaikuttaa tuomioistuinten ratkaisuihin. Lapsen kuuleminen on myöskin useimmiten järjestetty erittäin huonosti, eikä se 99%:sti ole ollut lapsen todellinen mielipide.

Lopputulokseen ovat vaikuttaneet selvityksen tekijöiden ammattitaidon puute sekä puolueelliset mielipiteet ja kuuleminen tulisikin järjestää ammattilaisten taholta esim. lapsen edunvalvojakoulutuksen läpikäyneiden henkilöiden tai lähi- tai etävanhempia edustavien yhdistysten esittämien henkilöiden avulla.

Tällöin saataisiin lapsen todellinen mielipide selvitettyä eikä lastenhuoltoriidat nykyiseen tapaan pitkittyisi ja lopputulokseksi tulisi lapsen edun huomioonottaminen. Yleisessä tietoudessa on, että sosiaaliviranomaiset ovat suuri ongelmaryhmä heidän ammattitaidon puuttumisen lapsiasioissa vuoksi sekä puolueellisuuden vuoksi. Vielä suurempi ongelmaryhmä käytännössä lapsiasioissa on kuitenkin psykologit, jotka ovat aiheuttaneet täysin perusteetta lapsille suunnatonta vahinkoa.

Onkin erityisen tärkeää, että kaikkiin lapsia koskeviin erillislainsäädäntöihin saadaan HETI muutos, joka oikeuttaa muut eli todelliset lapsiasiantuntijat eli muut asiantuntijat toimimaan viranomaisissa ja tuomioistuimissa, kun lapsia koskevia asioita käsitellään, näin lapsen etu toteutuisi käytännössä, eikä nykyisen kaltaisia suunnatonta kärsimystä lapsille aiheuttavia ratkaisuja tehtäisi tulevaisuudessa.

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Lakia tulee muuttaa aiemmassa kohdassa esittämienne perusteiden vuoksi siten, että lapsiasioita käsittelevien asiantuntijoiden joukkoa laajennettaisiin aiemman lainsäädännön mukaiseksi tai ainakin siten, että todelliset lapsiasioiden asiantuntijat, jotka toimivat yleensä kolmannen sektorin eli Yhden vanhemman perheen jäsenjärjestöissä, Isät lapsen asialla ry:ssä tai Etävanhempien liitto ry:ssä saisivat todellisina käytännön ammattilaisina toimia lapsiasioissa viranomaisissa ja tuomioistuimissa.

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ehdotamme, että 41§:n viimeinen virke muutettaisiin seuraavanlaiseksi: Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa jos korvausvelvollisuus muodostuisi asianomaisen taloudellisiin oloihin nähden tai muusta syystä kohtuuttomaksi.

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Ei lausuttavaa tämän säännöksen osalta.

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

Muutokset lapsen elatusapulakiin ehdottomasti poistettava perusteettomina sekä 4§:n vuoroviikkoista asumista koskevilta osin perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavina ja selvästikin lapsen edun vastaisena.

Ehdotettu säännös tarkoittaisi, että etävanhempi maksaisi perusteetta lähivanhemmalle elatusapua, eikä kyse olisi missään tapauksessa käytännössä elatusavusta lapselle, varsinkin kun otetaan huomioon se tosiseikka, että lähivanhempi saa lapsesta lapsilisän ja mahdollisesti jopa yksinhuoltajakorotuksenkin, jotka kumpikin ovat eriä, jotka pitäisi jakaa kummankin vanhemman kesken.

Lapsenhuoltolain muuttamisen yhteydessä oli alunperin tarkoituksenakin muuttaa uudistamisen yhteydessä lapsilisälakia näiltä osin, mutta asia ei ole vielä edistynyt mihinkään ja tähän vaadimme muutosta.

Avioliittolain 23a§:n osalta esitämme poistettavaksi mietinnössä esitetty viimeistä virkettä, jossa estetään sovittelijan oikeus saada perhettä koskevia tietoja muilta viranomaisilta ilman asianosaisten suostumusta ja tämä kielto on selvästikin lapsen edun vastainen ja perusteeton sekä estää sovittelijan tehtävien täysimääräisen ja tehokkaan toiminnan.

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

Valitettavasti ei!

Viittaamme lausumassamme aiemmin esittämiimme perusteluihin.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Lapsenhuoltolain uudistamisen osalta mietinnössä ei valitettavasti ole lakia ehdotettu muutettavaksi niiltä käytännössä erityisen usein esiintyvien ongelmien osalta, joihin olemme lausunnossamme viitanneet ja näinollen lapsen etu, vanhempien tasa-arvo sekä lapsen oikeus kumpaankin vanhempaansa ei mietinnössä esitettyjen uudistusten osalta tule edelleenkään toteutumaan.

Österman Jenni
Etävanhempien liitto ry